

Titel : Samenspelleidsters aan het woord. Een kwalitatief onderzoek naar de ervaringen van Samenspelleidsters.
Door : F. van het Nederend, onder begeleiding van Drs. J. Guinee & R. van der Wal
Datum : 1999

Deze verhandeling richt zich op leidsterervaringen met de Samenspelmethodiek. De nadruk ligt momenteel vooral op verdere verspreiding en implementatie van het Samenspelprogramma zowel landelijk als internationaal, de opzet en invulling van een netwerk voor uitwisseling van praktijkervaringen door en met uitvoerende, het ontwikkelen van een breed invoerbaar trainingsprogramma voor leidsters en leidinggevendenden en op het ondersteunen en stimuleren van nieuwe initiatieven.

Inleiding

Samenspelmethodiek

In het Samenspelprogramma staan de spelmiddagen centraal. Moeders bezoeken een maal per week met hun kinderen de spelmiddag, die meestal in bestaande peuterspeelzalen wordt gehouden.

Samenspel richt zich op kinderen van 2 tot 4 jaar.

Door een rijk geschakeerd aanbod van materialen en activiteiten wordt de ontwikkeling van kinderen gestimuleerd. Al spelende leren de kinderen. Daarnaast krijgen moeders ontwikkelings- en opvoedingsthema's aangeboden. Dit alles biedt hen nieuwe mogelijkheden in de eigen omgang met de kinderen thuis.

Middels Samenspel maken de moeders kennis met de doelen en werkwijze van het peuterwerk.

Aanleiding

De Samenspelleidsters nemen wat hun werk betreft een unieke plaats in tussen het peuterwerk en het sociaal cultureel werk. Samenspel op Maat heeft vanuit het werkveld vernomen dat er onduidelijkheden zijn over de taken en kwaliteiten van de leidsters. Die onduidelijkheden kunnen een gevaar zijn voor de kwaliteiten van de leidsters. Middels dit onderzoek wordt er een aanzet gemaakt voor verdere theorievorming rond de taken en functies van Samenspelleidsters.

Probleemstelling en hypothese

De volgende probleemstelling is geformuleerd: "*Hoe ziet de veronderstelde 'spilfunctie' van de Samenspelleidsters er precies uit? Uit welke componenten is die taak opgebouwd? Welke rollen vervult zij en hoe vervult zij die? Wat is er kenmerkend voor een Samenspelleidster?*"

Hieruit volgt de hypothese: "*We verwachten dat de functie van de Samenspelleidster zeer divers is. Tevens verwachten wij dat de kwaliteiten van de leidsters niet ten volle benut en vaak onderschat worden door het reguliere peuterwerk.*"

Methodie

Verzamelen en verwerven data

Middels het bevragen van Samenspelleidsters aan de hand van een gestructureerde vragenlijst krijgt het onderzoek een kwalitatieve insteek. Het gesprek was opgebouwd uit drie fasen: kennismaking & uitleg, vragen en ten slotte evaluatie en toevoegingen. De vragen hadden een open insteek, waardoor er tijdens het gesprek de diepte in kon worden gegaan. De data zijn integraal uitgewerkt om de interviews zo waarheidgetrouw mogelijk weer te geven. Na afloop zijn de antwoorden gescoord op antwoordcategorieën.

Naast de interviews zijn er participerende observaties uitgevoerd op de groep. De gegevens uit de observaties zijn volgens een bepaald schema verwerkt in een samenvatting.

Participanten

14 Samenspelleidsters zijn geïnterviewd en 15 observaties hebben er plaats gevonden om de benodigde data te verzamelen. Representativiteit is gewaarborgd door met ervaren en minder ervaren Samenspelleidsters mee te nemen in het onderzoek. Ook met de verhouding autochtoon en allochtoon is rekening gehouden.

Resultaten, Discussie & Kanttekeningen

Primair werken de leidsters met moeders en kinderen op de Samenspelmiddag. Daarnaast zijn er nog en groot aantal andere taken die de leidsters uitvoeren. Deze taken worden aan de hand van thema's besproken:

Functies en rollen van de Samenspelleidster

Observeren: 12 van de 14 leidsters geeft aan dat zij de kinderen en de moeder-kind interactie observeert.

Kennis doorspelen aan derden: 10 van de 14 leidsters geeft aan op formele en informele wijze kennis door te spelen aan de peuterspeelzaal. Het doorspelen van informatie naar welzijnsorganisaties gebeurt een enkele keer.

Doorverwijzen: Alle leidsters geven aan moeders en kinderen door te verwijzen naar welzijnsorganisaties.

Moeders stimuleren aan andere activiteiten deel te nemen: Bijna 93% geeft aan moeders te stimuleren om naar andere activiteiten te gaan. Dit kunnen activiteiten zijn als taalles, naailes, kookles, conversatieles en fietsles.

Ruim 57% van de leidsters denken actief mee over het beleid en de activiteit van de peuterspeelzaal. Veelal voeren zij een gezamenlijk beleid.

Kennis verzamelen: 93% van de leidsters geeft aan informatie te verzamelen over de doelgroep. Dat gebeurt door vakliteratuur, cursussen en via collega's en moeders zelf.

Ontwikkeling van kinderen: 64% van de leidsters geeft aan zich bezig te houden met de ontwikkeling van de kinderen in het algemeen en individueel.

Inspelen op de gebeurtenissen in de groep: Het dagprogramma wordt door 79% van de leidsters opzij geschoven wanneer gebeurtenissen in de groep daarom vragen.

Ouders: 12 van 14 geven aan als rolmodel te fungeren voor de leidsters. De helft van de leidsters speelt in op situatie van de groep.

Vertrouwen: Bijna 86% van de respondenten zegt bewust bezig te zijn met het krijgen van het vertrouwen van de kinderen. Dat doen zij door te luisteren naar het kind, het kind serieus te nemen en te lachen. Alle leidsters zijn bezig met het winnen van het vertrouwen van de moeders. Zij doen dit door respect te tonen en hen op hun gemak te stellen.

Informatie & voorlichting: 71% geeft aan voorlichting te geven op basisscholen over Samenspel. 65% geeft aan informatie te geven aan de moeders over diverse onderwerpen. Zij doen dit tijdens activiteiten en variëren de informatie bewust.

Contacten: Bijna alle leidsters geven aan dat zij middels hun werk als Samenspelleidster in aanraking komen met verschillende karakters en culturen. Ook de samenwerkingsverbanden met de verschillende welzijnsorganisaties ervaren zij als een verrijking.

Overtuigen Samenspel aanpak: het overtuigen van derden is in 50% van de gevallen een issue.

Ervaringen, kwaliteiten en belevingen van de Samenspelleidsters

Waardering: De helft van de leidsters voelt zich gewaardeerd binnen de instelling waar zij werkzaam zijn. Ervaren leidsters voelen zich meer gewaardeerd, zij zijn dan ook langer werkzaam binnen een instelling.

Contact met de Stichting Samenspel Op Maat: Een derde van de leidsters geeft aan regelmatig contact te hebben met de stichting. Men is tevreden over dit contact, echter bestaat er bij veel leidsters onduidelijkheid over de zogenaamde ambassadeursbenadering.

Moeilijke ervaringen: Groepsproces, het tevreden houden van moeders en het werken met moeder en kind tegelijk zijn moeilijke ervaringen die worden genoemd.

Leuke ervaringen: Het werken met moeder en kind tegelijk wordt tevens genoemd als leuke ervaring.

Belangrijkste taken: Bijna alle leidsters geven aan dat een goede sfeer in de groep de belangrijkste basis vormt. Daarop volgt respect.

Voorwaarden en context van het Samenspelwerk

Uren: 50% van de leidsters redt het haar werkzaamheden binnen de geldende uren af te ronden, bij de overige 50% is dit wisselend.

Collega's: 10 van de 14 leidsters heeft een goede samenwerkingsrelatie met haar collega's. Men werkt voornamelijk in duo's bestaande uit een peuterleidster of een volwassenenwerker en een peuterassistent.

Taakverdeling: Taken als informatieversterker en kinderwerker worden verdeeld over de duo's. Echter staat deze taakverdeling niet vast.

Conflicten: Er worden nauwelijks onderlinge conflicten ervaren.

Conclusie

De leidsters hebben een grote behoefte aan training en deskundigheidsbevordering van Samenspel Op Maat. Dit geldt voor beginnende, maar ook voor ervaren leidsters. Daarnaast wordt geconcludeerd dat veel leidsters zich niet gewaardeerd voelen en weinig support en begeleiding ervaren. Dit is te herleiden naar de beperkte ervaringen van de Samenspelcoördinatoren.

Uit de observaties blijkt dat Samenspel een emancipatorische werking heeft op de moeders. Tevens speelt Samenspel een rol in het vergroten van de ouderbetrokkenheid bij het schoolwerk van kinderen.

Kortom: de spilfunctie van leidsters bestrijkt meer dan alleen de spelmiddag. Leidsters houden zich bezig met alle facetten van het sociale leven en de ontwikkeling van moeders en kinderen. Zij adviseren en staan de moeders terzijde met raad en daad over uiteenlopende onderwerpen.

Waarschijnlijk is de Samenspelleidster zo uniek omdat zij een aantal vaardigheden en taken combineert. Zo werkt zij met moeders en met kinderen van vaak moeilijk bereikbare doelgroepen.

Naschrift:

Sinds dit onderzoek heeft de scholing en de begeleiding aan leidsters en coördinatoren enorm ontwikkeld. Zo is er een functieprofiel opgesteld, dat tijdens de basistraining wordt behandeld.